

2 BBPP Autocura i riscos per CRAE en DSiR

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Drets Socials**

BP L'adolescent és qui ha de decidir utilitzar o no un mètode anticonceptiu.

Centre	CRAE Les Palmeres Infants i adolescents mixte de 3 a 18 anys		
Punt de partida	La línia de treball de l'equip educatiu del centre sempre ha estat el treballar tenint en compte el Dret a les noies a poder decidir sobre la seva sexualitat, el Dret a la presa de decisions reproductives, lliures i responsables.		
Qui l'ha impulsat	Equip educatiu	Qui l'ha impulsat	Equip educatiu
Objectius	• Fer arribar tota la informació necessària sobre sexualitat i anticoncepció a les noies. • Informar de les conseqüències de les relacions sexuals en la salut. • Ajudar-les a prendre consciència de les conseqüències que poden tenir les seves relacions de risc en la seva salut i en el seu futur • Respectar la decisió presa per l'adolescent.		
Quins garanteix :	DSiR Dret a la Igualtat. Dret a la participació. Dret a la vida, la Llibertat, la seguretat i la integritat corporal. Dret a la privacitat. Dret a la Llibertat de pensament, opinió i expressió. Dret a la salut i als beneficis de l'avenç científic. Dret a la informació i educació.		

Persones destinatàries	Noies adolescents de 12 a 18 anys
Descripció de la bona pràctica	
El centre parteix de la base que cada noia ha de poder decidir quin mètode li pot anar millor a cada moment per evitar un embaràs no desitjat, d'acord amb la seva edat, situació personal, el tipus i la freqüència de les relacions, les pròpies creences, etc. El posicionament de l'equip és el d'informar, d'orientar i d'assessorar a les noies sobre les conseqüències pel fet de no utilitzar mètodes anticonceptius i/o profilàctics, per evitar embarassos no desitjats i/o malalties de transmissió sexual. Quan es sabut que mantenen relacions sexuals se'ls hi ofereix el servei de la Tarda Jove de l'ASSIR de zona, sempre i elles són les que decideixen si volen anar o no. A nivell tutorial es fa un treball a fi que elles entenguin la importància d'anar a la llevadora per que des d'allà les puguin assessorar i es plantegen objectius en els projectes educatius individualitzats en relació a consolidar, millorar hàbits sexuals saludables, oferint informació de com evitar malalties de transmissió sexual i embarassos no desitjats, també es treballen les relacions afectiu-sexuals, alhora que se les ajuda a adoptar una actitud crítica i constructiva davant dels riscos als que s'exposen. Des de l'equip es reforça el missatge que els hi donen des del servei de la Tarda Jove o les llevadores de l'ASSIR de la zona.	

Tanmateix, en els casos de noies que tenen relacions de risc (sense utilitzar mètodes anticonceptius ni profilàctics), es respecta la seva decisió, encara que en alguns casos puguin donar l'orientació que seria aconsellable que la noia prengués anticonceptius orals, implants subcutanis, pegats anticonceptius o d'altres mètodes per evitar embarassos no desitjats. Sempre es respecta la decisió que pren l'adolescent. Des del centre es considera que és un dret personal que no es pot vulnerar. Tanmateix tant des de l'àrea de salut del centre com des de les figures tutorial es segueix fent un treball en aquest sentit, fent un seguiment.

En el cas que hi hagi diversitat funcional l'acompanyament i treball també és global, es treballa el coneixement del propi cos i la seva sexualitat, oferir espais on puguin expressar els seus dubtes i rebre la informació (per part del centre o de la Tarda Jove). També, es pregunta quins són els seus interessos i quines les dificultats en relació a la temàtica de l'afectivitat i la sexualitat. En alguns casos també es fa un treball conjunt amb els/les professionals de la salut mental que facin el seguiment de la noia.

També es fa un treball d'implicació a les famílies, en la mida que cadascuna pot, en diversos àmbits i aspectes de la vida dels nois/es, en casos específics es plantejar reunions o trucades telefòniques per abordar alguna qüestió en relació a l'àmbit de la salut sexual dels nois o noies, tanmateix no acostumen a donar-se aquestes situacions.

Segons el grup de noies que hi ha i la seva demanda, es plantejar algunes dinàmiques en relació al plaer, la consciència corporal,... tanmateix s'acostuma a comptar amb el suport d'altres professionals externs per a fer aquest tipus de treball.

Dificultats i oportunitats en el seu desenvolupament

L'equip educatiu mostra dificultats en acceptar quan les noies no volen les orientacions que se'ls hi fan des dels diferents serveis i professionals.

D'altra banda les famílies de les noies, en ocasions poden esdevenir un suport o una resistència, donat que en alguns casos les noies es veuen reflectides en les seves mares. En d'altres casos els missatges de les famílies poden acompanyar i reforçar el mateix que es dona des del centre, de cura de la seva salut sexual i de vetllar pel seu futur.

Valoració i seguiment

- Del centre: l'experiència dels anys ens demostra que el resultat amb les noies és positiu, tot i que no realitzem una avaluació específica es reflexiona en l'espai de reunió d'equip esporàdicament. Però si es fa l'avaluació en cada cas concret, des dels propis informes de seguiment tutorial de les noies que tenen objectius de treball, en relació a aquest àmbit, en el seu PEI.
- De les persones destinatàries: Les noies responen favorablement a aquest acompanyament des del respecte cap a les seves decisions, el treball a nivell tutorial pel que fa a l'educació afectivo-sexual és important i en general les noies accedeixen a assistir a l'espai de la Tarda Jove de l'ASSIR, a les cites que es programen en acord amb elles.

Recomanacions per a la seva aplicació a d'altres centres
• Els objectius de treball d'educació afectiu-sexual han d'estar inclosos en els projectes educatius individualitzats de les noies. Adaptar aquests objectius a l'edat de les noies, a la seva situació personal, etc. • La intervenció per a la promoció de la salut afectiva i sexual ha d'estar basada en l'aplicació de metodologies i la utilització de recursos atractius i motivadors, doncs estem tractant amb població adolescent.

BP L'anticoncepció d'urgència.

Centre	CRAE Dolors Aleu Adolescents noies de 12 a 18 anys.		
Punt de partida	S'observava una (des)informació donada per les xarxes socials i també per part de l'equip en poder respondre i garantir els drets de noies que realitzaven un ús de l'anticoncepció d'urgència i s'observava una (des)informació donada per les xarxes socials i també per part de l'equip en poder respondre i garantir els drets.		
Qui l'ha impulsat	Adolescents i equip educatiu	Qui l'ha impulsat	Adolescents i equip educatiu
Objectius	• Prevenir el risc d'embaràs no desitjat. • Fomentar la responsabilitat i autocura de les adolescents. • Afavorir el vincle, la cura i la protecció de l'adolescent per part dels seus referents. • Treballar sobre els prejudicis i mites de la píndola postcoital. • Fomentar la responsabilitat i autocura de les adolescents.		
Quins DSiR garanteix :	Dret a decidir si tenir o no tenir fills/es. Dret a la protecció i la cura de la salut. Dret a l'educació i informació. Dret a la privacitat.		

Persones destinatàries	Adolescents de 14 a 17 anys.
Descripció de la bona pràctica	
Quan una adolescent manifesta sospites d'embaràs per incidència en l'ús del mètode anticonceptiu o per haver mantingut una relació coital no protegida, se li ofereix la possibilitat d'acudir a la llevadora de referència o al servei d'urgències de l'hospital. Paral·lelament, en cas que vulgui prendre la píndola postcoital, donada la importància de prendre-la el més aviat possible, en qualsevol cas, aquesta se li pot oferir des del mateix CRAE. Les adolescents són coneixedores que el centre disposa de la píndola postcoital perquè se'ls hi explica a través de la tutor/a, la direcció i/o a totes les noies a partir dels 14 anys. Per obtenir-la es pot demanar a qualsevol educador/a del CRAE. Tot l'equip educatiu es troba sensibilitzat amb la informació corresponent per administrar-la. Per al cas del personal de substitució puntual, com a norma general, sempre ha de dirigir-se a una de les educadores que realitzen funcions de tutoria o a la direcció del centre abans de prendre cap decisió relativa a les adolescents ateses. Pel que fa a la formació necessària referent a l'anticoncepció d'urgència, l'hem rebut de part de la llevadora del CAP de referència, amb qui es manté una relació continuada. Les píndoles es compren a la farmàcia de referència. Referent a l'acompanyament de l'adolescent, s'actua en funció de dues variables, la necessitat de discreció i el vincle:	

- Si l'adolescent demana discreció respecte les companyes es respecta. Si no en fa esment, se li demana explícitament.
- Si l'adolescent demana discreció respecte de la resta de l'equip educatiu es respecta, exceptuant la direcció del centre. Informant a la noia que direcció ha d'estar informada.
- Si l'adolescent presenta bona vinculació amb la seva tutora, la direcció o un/a membre de l'equip educatiu es prioritzarà l'acompanyament per part d'aquesta persona o persones. En cas contrari, es promourà l'acompanyament a la llevadora de referència per tal que sigui aquesta qui li ofereixi.

Pel que fa a l'acompanyament pròpiament, aquest es realitza en diverses direccions:

- Oferir un espai d'escolta en el que l'adolescent pugui explicar els seus neguits associats a l'experiència viscuda sense ser jutjada.
- Assegurar que disposa de tota la informació necessària relativa als mètodes anticonceptius i ITS.
- Assegurar que coneix específicament la píndola postcoital així com els mites que l'envolten.
- Recordar-li quins serveis hi ha al territori amb els que pot comptar per a situacions com aquesta. I oferir-li la possibilitat d'acompanyar-la perquè els conegui, si no els coneix.

En termes cronològics, aquest acompanyament no s'ha de produir d'una sola vegada ni en un mateix moment. Respectant la situació emocional en la que es trobi l'adolescent, aquest acompanyament es durà a terme al llarg dels dies posteriors a la presa.

- Pel que fa a la metodologia d'intervenció, es prioritzarà la *descontextualització*, escollint espais aliens al centre i al quotidià de l'adolescent. En un passeig per la platja o prenent alguna cosa a la fresca d'una terrassa amb vistes agradables, mentre es parla d'altres coses, és una molt bona oportunitat per abordar el succeït.

Dificultats i oportunitats en el seu desenvolupament.

Amb els anys que fa que s'ofereix al CRAE Dolors Aleu la píndola postcoital no s'ha viscut un ús repetit de la píndola que pugui ser indicatiu d'altres problemàtiques. El suport principal es que les adolescents és senten cuidades i no jutjades.

Valoració i seguiment

Del centre: Tot i que esta establert com a centre, en la reunió d'equip es fa l'avaluació d'aquesta. Com a equip, que una adolescent del CRAE en faci ús s'avalua com indicador positiu perquè hi ha una mostra de responsabilitat i d'autocura. .

De les persones destinatàries: L'adolescent se sent més protegida i cuidada per l'educador/a que en relació a un servei extern amb el que no manté cap vincle.

Recomanacions per a la seva aplicació a d'altres centres

- Rebre assessorament sobre l'anticoncepció d'urgència i formar l'equip educatiu al respecte, evitant prejudicis i judicis cap a les adolescents que en facin ús.
- Veure la presa de l'anticoncepció d'urgència com una mostra de responsabilitat i autocura.
- En cas que un centre no vulgui/pugui disposar de l'anticoncepció d'urgència, però vulgui replicar l'acompanyament, pot reproduir els mateixos passos que s'han descrit.

BP La salut sexual i les infeccions de transmissió sexual.

Centre	Fundació Maria Raventós. Maternal Dones adolescents i nadons.		
Punt de partida	La noia Les adolescents davant una situació de risc d'ITS i de possibles símptomes necessiten tenir referents de confiança per poder sentir la tranquil·litat per expressar-se.		
Qui l'ha impulsat	L'equip educatiu del torn de nit i tutora.	Qui l'ha impulsat	L'equip educatiu del torn de nit i tutora.
Objectius	• Atendre al malestar emocional. • Assessorar a noves relacions. • Oferir recursos per dirigir-se en cas de necessitat. • Donar resposta a la informació en relació a les ITS. • Educar per la salut sexual com a prevenció. • Conèixer recursos i treballar conjuntament en relació a la prevenció de les ITS. •		
Quins DSiR garanteix :	Dret a la privacitat Dret a la vida, llibertat, seguretat i integritat corporal Dret a la salut i als beneficis de l'avenç científic Dret a la informació i educació		

Persones destinatàries	Mares adolescents amb fills/es fins a 5 anys
Descripció de la bona pràctica	
Quan una adolescent sospita d'una ITS, se li ofereix un espai d'intimitat, preservat i privat, on estigui ella i la persona de l'equip amb qui tingui més confiança per poder expressar i explicar què li passa. L'equip educatiu manté un discurs basat en la confiança, la tranquil·litat i el no judici ni qüestionament. Es parteix que l'adolescent pugui expressar-se i sentir-se respectada i escoltada. Quan una adolescent sospita que podria tenir una ITS en cap moment es fan preguntes que la qüestionin i la puguin incomodar, simplement es valora la situació. L'equip dona rellevància a la necessitat de l'autocura, de saber quins son els riscos que ella pot tenir i com s'ha de cuidar a nivell de salut sexual. El més important és que la adolescent conegui els riscos i conegui els recursos on acudir per fer un millor seguiment. Paral·lelament es fa un treball sobre el tema de les relacions sexuals saludables i la importància de protegir-se per tal d'evitar les ITS, també en relació a la responsabilitat	

de l'autocura a tots els nivells. Es procura fer quan l'adolescent busca l'espai i quan la dinàmica del quotidià ho permet. A nivell mèdic, se les pot acompanyar al CAP, a la llevadora de la Tarda Jove o al CJAS, com a recursos on anar, respectant si volen anar acompanyades o soles. Es vetlla per tal que el seguiment es faci per part de la mateixa persona que ha rebut la petició de l'adolescent. La intervenció s'adapta a l'adolescent, ja que cada cas és diferent i necessita un acompanyament adequat i ajustat. • L'equip de la maternal no té formació especialitzada en l'atenció de l'educació sexual, tot i que s'han fet formacions puntuals sobre com abordar aquest tema a l'adolescència. Durant la setmana hi ha un espai d'una hora perquè elles puguin expressar-se per consultes en general i/o per parlar temes entorn la sexualitat, però sempre hi ha membres del equip a qui poden dirigir-se
Dificultats i oportunitats en el seu desenvolupament. En ocasions, l'adolescent acostuma a sentir culpa i avergonyiment davant una sospita d'ITS. Si s'aconsegueix un clima d'obertura i confiança es facilita la possibilitat d'acompanyar-la i d'accedir a recursos que puguin atendre-la.
Valoració i seguiment <u>Del centre:</u> A les reunions d'equip s'ha treballat i acordat com abordar les ITS. A nivell tutorial, es treballa la sexualitat saludable com a objectiu i es procura a partir de l'observació i la informació que proporciona l'adolescent, fer un seguiment per tal de valorar si es protegeix o no, respectant la seva decisió un cop té la informació. Totes els casos individuals es discuteixen en reunions amb l'equip educatiu, a excepció de quan l'adolescent demani confidencialitat. <u>De les persones destinatàries:</u> La intervenció puntual a alguna adolescent no té visibilitat a nivell de grup, però en alguna ocasió que és ella mateixa que ho explica a les companyes, s'aprofita a donar a conèixer els recursos als que s'ha dirigit i això fa que es creï una xarxa de confiança i saber on poden acudir. Mostren confiança i agraïment pel fet de poder estar informades. De forma general s'acompanya a les noies del centre a que puguin expressar quines son les seves pors, els seus dubtes, les seves experiències i que entre elles creïn una xarxa de confiança per poder compartir moments. Les adolescents acostumen a agrair l'acompanyament.
Recomanacions per a la seva aplicació a d'altres centres • Disposar d'un espai on es preservi la intimitat de l'adolescent és important per a elles, ja sigui dins del centre, en la seva habitació, en el despatx d'educadores,... per poder ser acompanyada. • Treballar des de l'obertura i la transparència, mostrant-se oberts i disponibles per tal de que sentin accessibilitat. També, treballar l'autoestima i la consciència d'hàbits saludables des de l'apoderament. • És important conèixer els recursos externs per tal de poder treballar conjuntament. • L'equip ha d'aprendre ha respectar el ritme de cada persona i veure el moment que viuen si es moment per integrar la informació i que siguin elles que integrin la importància de l'autocura. • Acceptar que malgrat s'ofereix tota la informació i recursos possibles prevenir aquestes situacions, és probable que ens trobarem havent de gestionar situacions complexes. La presa de decisions no només parteix de la informació sinó que hi ha molts d'altres elements a considerar..

BP La consciència corporal, la cura i la prevenció a la infància.

Centre	Llar Turó Blau Infants i adolescents mixtes de 3 a 12 anys		
Punt de partida	El treball de l'autocura es feia a través del PEI i de forma individualitzada pel tutor/a.		
Qui l'ha impulsat	Equip educatiu i directiu.	Qui l'ha impulsat	Equip educatiu i directiu.
Objectius	- Elaborar per escrit les activitats, accions, estratègies enfocades a la cura, consciència corporal i prevenció com a "pràctiques educatives". - Adquirir bons hàbits d'higiene personals i incorporar-los a la vida quotidiana. - Acompanyar la sexo-afectivitat dels i les infants. - Expressar de manera més informal emocions, conflictes. • Preservar la privacitat i dotar de valor la intimitat individual i de l'altre.		
Quins garanteix :	DSIR	Dret a la llibertat, a la seguretat i a la integritat corporal. Dret a la rendició de comptes i a la reparació de danys. Dret a la privacitat i a la intimitat	

Persones destinatàries	Infants de 3 a 8 anys
Descripció de la bona pràctica	
El centre parteix de la premissa que el moment de la dutxa és un moment d'acompanyament, de plaer, de relaxació i de creació i finançament del vincle afectiu entre l'infant i l'educador/a-tutor/a, sobretot pels i les infants del centre. La pràctica educativa en el moment de la dutxa permet treballar molts aspectes: • Sovint és un espai on l'infant explica experiències íntimes i fets personals que en un altre espai no expressa per desconfiança o per sentir-se observat. • Es fa un treball de cura personal. Els hàbits d'higiene personals, la higiene corporal i del cabell, l'autocura del propi cos, sobretot amb els i les infants que tenen pell ectòpica, al·lèrgies i que han de tenir una cura especial amb la seva pell, rentant-se-la, posant-se els sabons i cremes específiques. • El moment de vestir-se/desvestir-se ha de garantir la privacitat i la intimitat, treballant aquests aspectes. • Permet anar prenent consciència del cos i de les parts, anomenant-les pel seu nom, tant fa que siguin els genitals o una altra part. Es fomenta l'autocura ja que es renten ells/es sols els genitals, ensenyant com s'han de netejar. • S'aprofita per treballar les semblances i diferències entre les persones i els cossos i també respectar que es vesteixin com vulguin.	

• Es dona a la higiene, tenir bon aspecte físic i veure's bé i/o millor a ell /a mateix/a amb l'objectiu de millorar la seva autoestima. • No s'envaeix mai l'espai personal de l'altre sinó que es formant el respecte: : <i>"tu no pots acaronar, tocar, donar un petó a altre nen/a sense el seu consentiment, igual que tu també has de consentir perquè et toquin, t'acaronin... Si algú ho fa sense el teu consentiment, ha d'avisar a l'educador/a o a l'adult que estigui amb tu".</i> • El document escrit s'anomena "Pràctica educativa 'Hàbits d'higiene'" i s'adapta a la tipologia d'infants que hi ha a la llar en cada moment. Aquest contempla la definició de la pràctica educativa, els objectius, la metodologia per portar-los a terme, la temporalitat, la funció, en aquest cas, dels educadors/es, els recursos humans i materials, i els ítems d'avaluació.
Dificultats i oportunitats en el seu desenvolupament.
Pot generar-se en infants que no vulguin ser ajudats/es en el moment de la dutxa. En la majoria de casos amb el temps i el vincle amb els i les educadors/es s'accepta l'acompanyament.
Valoració i seguiment
• <u>Del centre:</u> En la reunió d'equip es va decidint les diferents adaptacions i canvis en el document en funció de les necessitats del moment que tenen els i les infants. • <u>De les persones destinatàries:</u> Els i les infants acostumen a respondre bé, sobretot, amb la cura del propi cos i es respecta el seu ritme i desig en cada moment.
Recomanacions per a la seva aplicació a d'altres centres
• El vincle entre l'infant i l'educador/a és la base a l'hora de treballar el tema del cos. • Cal partir del fet que cada infant viurà el procés de manera diferent segons el seu caràcter i experiències prèvies • Si un/a infant es sent més còmode amb una persona de l'equip educatiu que amb una altra, s'intenta que sigui aquesta el que estigui i se n'ocupi. • Posar per escrit la bona pràctica fa veure les activitats, dinàmiques i rutines que estan interioritzades en la vida quotidiana del centre, i facilita el treball d'acompanyament des d'una mirada conjunta.

BP Taller d'autoconeixement, d'autocura i del plaer d'un cos amb vulva.

Centre	Dolors Aleu		
Punt de partida	L'estudi del CEEISCAT amb entitats socials amb adolescents i joves (2019) constata una dada altament preocupant: <i>Hi ha més noies que reconeixen haver masturbat a un noi que noies que reconeixen haver-se masturbat a si mateixes</i> . Aquesta dada enllaça amb una altra que és la de noies que s'inicien en les relacions sexuals sense haver experimentat ni tenir un coneixement ampli del propi cos.		
Qui l'ha impulsat	Adolescents i equip educatiu.	Qui l'ha impulsat	Adolescents i equip educatiu.
Objectius	· Fomentar el coneixement del propi cos. · Identificar el plaer femení i les seves característiques • Reflexionar críticament sobre les influències socials i els rols de gènere.		
Quins DSiR garanteix :	Dret a la informació i a l'educació Dret a la protecció i la cura de la salut Dret a la llibertat i seguretat Dret a la vida Dret a la igualtat i a estar lliures de tota discriminació.		

Persones destinatàries	Infants de 3 a 8 anys
Descripció de la bona pràctica	
La intervenció és una pràctica educativa en forma de taller per les adolescents del centre centrat en acompanyar i integrar en la quotidianitat l'autocura, l'autoconeixement i el plaer. Les mateixes adolescents mostren preocupació al respecte, cerquen ajuda entre elles i en les educadores del CRAE. Participen les adolescents ateses al CRAE que, voluntàriament i amb la informació concreta referent al taller, vulguin participar-hi. En el procés previ a la proposta de realització del taller és important valorar la situació individual de cadascuna així com la dinàmica grupal. Cal tenir present: • Quan una adolescent està sent objecte de pressió grupal per un motiu relacionat directa o indirectament amb el taller. • Quan una adolescent per circumstàncies personals, conegudes o no per la resta del grup d'iguals, es troba en un moment especialment sensible i delicat a la que podria afectar negativament. En aquest cas, es valora la possibilitat de realitzar el taller de forma individual. • Una dinàmica general de bàndols confrontants dins del grup d'iguals que impedeixi l'afavoriment d'un clima agradable, procliu a la tranquil·litat i la presa de confiança. En aquest cas es prioritza abordar els conflictes existents dins del grup.	

En cas de no donar-se cap de les situacions contraindicades, abans de proposar el taller, a través de les tutors/es de cada adolescent s'informarà individual i progressivament sobre la possibilitat de participar. Així mateix, des del conjunt de l'equip educatiu es recollirà els inputs que vagin manifestant, així com les dinàmiques que es generen dins del grup d'iguals. S'està especialment al cas de detectar:

- Les que puguin estar més motivades per participar-hi.
- Les que presentin més resistències a participar-hi.
- Les dinàmiques grupals positives i negatives a la realització del taller.

Una vegada obtinguda aquesta informació, en el transcurs d'un parell de setmanes es proposa formalment una data per a la realització del taller acord amb els horaris i disponibilitats de les adolescents. La data a proposar no hauria de ser superior a una setmana des del dia de la proposta.

El transcurs que va des de la data de l'anunci fins al dia de la seva realització també és fa un treball per motivar individual i grupalment a les adolescents, afavorir la reflexió introspectiva i la comunicació grupal entre les iguals.

Preferentment, el taller el realitza un grup d'educadores del centre amb les que les adolescents presentin vinculació. És important sigui un espai no mixte, afavorint la sororitat com a eina d'apoderament.

Per realitzar aquest taller no es realitza una formació específica sinó que s'aprofita la formació rebuda anteriorment per serveis externs com ara el CJAS, així com el debat intern compartint en equip la formació pròpia.

Estructura del taller: **Autoconeixement del cos, autocura i plaer.**

PRIMERA PART - **On estem?** (15 minuts aprox.)

- * Exposar la situació de partida plantejada anteriorment.
 - *"Hi ha més noies que reconeixen haver masturbat a un noi, que noies que reconeixen haver-se masturbat a si mateixes"*
 - Noies que s'inicien en les relacions sexuals sense haver experimentat ni tenir un coneixement ampli del propi cos.
- * Exposar les preguntes inicials.
 - Per què pot passar que una noia no és vulgui masturbar a sí mateixa però sí que ho faci a la seva parella?
 - Què pot passar si iniciem relacions sexuals sense tenir un coneixement del propi cos?
 - D'on traiem els arguments que ens porten a donar una explicació a aquestes preguntes? N'hi pot haver altres?
- * Proposar les situacions de millora mencionades anteriorment.
 - Cal que millorem el coneixement del propi cos?

- Cal que puguem identificar què és el plaer sexual?
- Què diferencia el plaer sexual femení del masculí?

SEGONA PART - El clítoris (15 minuts apròx.).

- Sabem què és? Com és? On és? I perquè serveix?
- Utilitzem el pòster del clítoris de l'Associació Candela.
- Alguna vegada ens n'han parlat a l'escola? I en alguna altre context? Què ens n'han dit?
- Quin paper juga el clítoris en les relacions sexuals?

TERCERA PART – Cal un tapper-sex? (15 minuts apròx.)

- Quins objectes sexuals ofereix el mercat?
 - Llenceria
 - Objectes estimuladors
 - Cremes, etc.
- Quina imatge transmeten de la dona? I del seu plaer?
- I de l'home?

QUARTA PART – Conclusions / avaluació. (10 minuts apròx.).

- Com podríem resumir el que hem parlat avui?
 - Què ens ha agradat escoltar?
 - Què no ens ha agradat escoltar?
 - Si haguéssim de donar un consell a una amiga què li diríem?
 - I a nosaltres mateixes?
-
- El taller té un procés d'acompanyament durant dies i que segueix per cada adolescent. És important afavorir que l'equip educatiu pugui portar a terme la seva tasca en les millors condicions possibles i que les mateixes adolescents aprenguin i incorporin actituds i comportaments de cura cap a l'equip educatiu, per establir dinàmiques de cura i protecció mútues.

Dificultats i oportunitats en el seu desenvolupament.

Inicialment és va anomenar al taller com a "Tupper Sex no comercial", però no va resultar adequat, ja que podia generar confusió i interpretacions relacionades amb el concepte de tupper sex, quan l'objectiu no era en absolut comercial sinó d'autoconeixement.

Valoració i seguiment

Del centre: A la reunió d'equip s'avalua durant tot el procés per valorar el taller des d'una mirada unificada i acord amb l'equip.

Persones destinatàries: En espais informals es tracta conjuntament les dinàmiques que es vol utilitzar per

realitzar el taller. Té una rebuda positiva i les noies expressen:

Vergonya de dir-li a l'altre persona que és el que agrada a una mateixa.

Visions negatives davant la masturbació femenina.

Dubtes sobre el propi cos.

Manca d'informació del propi cos.

Visió negativa o invisibilitzadora de la societat envers el plaer femení.

Recomanacions per a la seva aplicació a d'altres centres

- Seguir els passos indicats previs a la realització del taller i per a la implementació del mateix.
- Les experiències de desemparament, de maltracte familiar i/o institucional, d'aïllament i/o d'exclusió social, etc. són dinàmiques que afecten molt negativament al desenvolupament social, emocional i sexual de les adolescents de CRAE. Davant d'aquestes vivències, s'ha de donar resposta i oferir espais de sororitat que incideixin directament en aquells aspectes que les torna més vulnerables, com queda constatat per al cas concret del coneixement del propi cos en noies adolescents.